

İZ BIRAKAN HATIRALAR -18-

ALPARSAN TÜRKES BEY İLE HATIRALAR

1969 yılında avukatlık stajı yaparken arkadaşların ısrarı üzerine MHP Merkez İlçe Başkanlığı görevini üstlendim. 1977 yılına kadar da üç dönem il başkanlığı görevinde bulundum. Siyaset mizacıma uygun düşmediği için 1977 yılında noterliğe geçerken bir daha siyasete dönmek üzere siyaseti bıraktım.

On yıla yakın Alparslan Türkeş Bey'le yakın ilişkimiz oldu ve bu arada aramızda bir samimiyet oluştu. Türkeş Bey, çok bilgili Türk tarihinin bütün dönemlerini çok iyi bilen bir insandı. Çok zeki ve güçlü bir hafızaya sahipti. Teşkilattaki bütün arkadaşlara ismiyle hitap ederdi. Pek çok hatıradan bazılarını nakletmek isterim. Zaman zaman da kafamı kurcalayan bazı soruları ona yöneltir, bilgisine müracaat ettiğim olurdu. Sorduğum sorulardan aklımda kalan birkaçı şöyle:

1944 meşhur Türkçülük olayında yargılananlardan birisi de kendisi idi. Sorgulamalar sırasında tabutluklarda sanıklara pek çok iş-

**Dr. Mehmet
Ali UZ**

kence edildiği anlatıldı. Bu işkencelerden birisi de tırnak sökme olayı idi. İşkence aslında bir insanlık suçu. Tırnak sökme olayı son derece vahşi bir işkence... Kendilerine bunun yapıp yapılmadığını sorduğumda; Sorgulama sırasında bazı işkence ve baskıların yapıldığı-

nı, fakat tırnak sökme olayı olmadığını ifade etmişti. Böylece kafamda bir istifham zail olmuştu. Ben de böyle tahmin ediyordum. Bir gün de İttihat ve Terakki mensupları arasında vatansever ve dürüst insanların bulunduğu söyleminin doğru olup olmadığını sorduğumda: "İttihatçılar komitacı idi. Komitacıdan devlet adamı olmaz. Meselâ Enver Paşa'nın Türk illerinde Ruslarla savaşırken şehit olması meseleyi değiştirmez. Onlar koskoca bir imparatorluğun sekiz on yıl içerisinde yıkılmasına sebep oldular" demişti.

İttihatçıların memleketeye verdiği zarar anlatmakla bitmez. Onlar ilk defa orduya dinsizlik ve tefrikayı soktular. İktidarı ele geçirmek

için akıl almaz ihanetlere tevessül ettiler. Balkan Savaşları mağlubiyetinde binlerce insanımızı yerlerinden yurtlarından ettiler. Pek çok hatıratında bu ihanetler anlatılır. Bu hatıra sahiplerinden birisi de Edirne müdafii Şükrü Paşa'dır. Abdülhamit Han'a yaptıkları baskı ve işkence, onun hallinden sonra Yıldız Sarayı yağması bunlardan bazıları. Anlatmakla bitmez... Demek ki bu konuda birkaç kitap okumak yeterli olmuyor. Telkinlerin altında kalmadan bu konuyu okuyup araştırdıktan sonra insanın kendisinin karar vermesi daha doğru olur, diye düşünüyorum. Ben hayatımın hiçbir döneminde İttihat ve Terakî'ye sıcak bakmadım. Pek çok aydın hatta milliyetçi ve ülkücü insanın İttihat Terakkicilere vatansever gözüyle bakmasını anlayamıyorum.

Bir seferinde de Atatürk milliyetçiliği tabirini sormuştum. O bu tabirin yanlış olduğunu Atatürk'ün de bir Türk milliyetçisi olup bu konuda görüşlerinin olabileceğini ifade etmişti. Alparslan Türkeş Bey o günlerde bu düşüncesini bir konuşma ile dile getirmiş, bu açıklaması toplumda büyük ilgi ile karşılan-

mıştı. Bu düşüncüyü ilk defa ortaya atan o olmuştu.

12 Eylül darbesinden sonra Alparslan Türkeş Bey de tutuklanan siyasiler arasında idi. Tutukluluğu beş yıla yakın sürdü. Müdafaalara vekil olarak katıldım. Bu süre içerisinde kendisi ile pek çok görüşmem oldu. İlk tutuklandıklarında Ankara Yabancı Dil Yüksek Okulu'na konulmuşlardı. İlk ziyaretimde uzun bir sohbetimiz olmuştu. Siyasilerden sağdan da, soldan da tutuklular vardı. Oturduğumuz masa demir parmaklıklar bulunan bir yerin önünde idi. Koridordan gelip geçenleri görüyorduk. Bir ara demir parmaklıkların arasından aşırı sol gruba mensup birisi geçiyordu. Bunu ikimizde görmüştük. Sohbeti kesip: "Burada tutuklu olmaktan ziyade şu adamlarla aynı çatı altında bulunmak bana daha ağır geliyor" demişti.

Sonradan milliyetçi doktorlar Alparslan Türkeş Bey'i hastaneye aldılar. Burada kaldığı odaya önü saç levhalarla örtülmüş bir bölümden giriliyordu. Kapısında da bir asker bekliyordu. Bu ziyaretimdeki sohbet de bir hayli uzun sürmüştü. O gün Alparslan Türkeş Bey: "Bu

1977 yılında Alparslan Türkeş ve Necip Fazıl'ında katıldığı MHP'nin muhteşem Konya mitingi.

gece hiç uyuyamadım” deyince: “Rahatsız mıydınız?” diye sormuştum. Meğer onun uykusunu kaçırın şey doğuda PKK'nın ilk yaptığı olaymış. Sonra Alparslan Bey: “Bu olaylar devam edecek, önlenemeyecek, çok kan dökülecek” izahında bulunmuştu. Bu konuşmanın olduğu yıl yanlış hatırlamıyorsam 1983 veya 1984 yılı idi. Terör olayları hâlâ önlenemedi, çok kan döktü, çok şehit verdik, hâlâ dökülmeye de devam ediyor. Devletin, onu haksız yere tutuklamasına rağmen o, devleti ve milleti düşünüyordu. Onun bu ileri görüşlülüğünü ve vatanseverliğini bu konuşmamızdan sonra üşenmemiş bir A4 kâğıdı getirip bazı şekiller çizmişti. Uzun uzun da vatanın birliği ve bütünlüğü için alınması gereken tedbirleri anlatmıştı.

Aramızda Çıkan Miting Saati İhtilâfı

Yıl 1977, seçimler yaklaşıyor. Konya'da bir miting yapacağız. Bunu görüşmek için Ankara'ya gitmiştim. Bizim miting yapacağımız günden bir gün önce Aksaray'da da miting varmış. Genel başkana, yönetimden bazı arkadaşları bir gün önce öğleden sonra Aksaray'da miting yapıp ertesi günü sabahleyin

Konya'ya gidelim. Sabahleyin saat dokuzda da Konya'da miting tamamlayıp Ankara'ya dönelim, öğleden sonra Ankara'da işlerimiz var, demişler. Ben mitingin öğleden sonra yapılması düşüncesinde idim. Sabah saat dokuzda miting olmazdı. Bu saat uygun bir saat değildi. Kazalardan teşkilatlar miting nasıl geleceklerdi? Saat halk için de uygun değildi.

MHP'de bir düşünce hâkimdi. Lider ne derse yanlış da olsa lidere itiraz edilmez, verilen emir yerine getirilirdi. Ben hep bu düşüncenin karşısında olmuştum. Yanlış verilen emir, lisan-ı münasiple anlatılmalı idi. O gün ben de saat dokuzda miting yapılmasının mümkün olmadığını neticenin fiyasko olacağını dilimin döndüğü kadar anlattım. Çünkü sonunda başarısızlığın faturasının bana çıkacağını çok iyi biliyordum.

Alparslan Bey bu itirazım karşısında biraz sertleşir gibi oldu ve: “Mitingi kendiniz yapın ben gelmiyorum” demişti. Dışarıya çıktım, bir karar vermem gerekiyordu. Düşündüm ve kararımı verdim. Miting mutlaka öğleden sonra yapılmalı idi. Kabul edilmezse istifa edip, Konya'ya dönmeliydim. Genel başkan yardımcılardan Kara-

manlı Tahsin Ünal Hoca parti binasında idi. Yanına gittim, meseleyi anlatıp genel başkanı ikna etmesini söyledim. Cesaret edemedi, iş bana kalmıştı. Aradan bir buçuk iki saat kadar geçmişti. Hem huzursuz hem de sinirliydim. Bu hâlet-i ruhiye içerisinde Genel başkanın odası önünde ayaklıyordum. Bu meseleyi mutlaka halletmeliydim. Seçim dönemi olduğu için Başbuğ'un odasına girip çıkanlar çoktu. Bir ara beni gördü, yanına çağırdı. Niye gitmediğimi sordu. Oldukça kararlı bir tavırla: "Miting öğleden sonra olacak, onun için gitmedim" kelimeleri döküldü ağzımdan. Eski sertlikten eser kalmamıştı, güldü: "Tamam hadi git, ama yavaş git kaza yapayım deme" tembihinde bulundu. Teşekkür edip yanından ayrıldım.

Miting çok muhteşem oldu. Ankara bütün kadro ile katıldı. Kendi konuşması yanında Erbakan Hoca'nın partisini terk edip MHP'ye gelen üstat Necip Fazıl da bir konuşma yaptı. Bu mitingin, o seçimlerde iki milletvekili çıkarmamızda büyük rolü olmuştu.

Mitingden sonra bize yemeğe gittik, saat ikiye geliyordu. Bir ara: "Necip Fazıl Bey geldi" dediler. Bir arabada oturuyordu: "Buyurun yukarı çıkalım" dedim. Üstat yemeğini yemiş, yukarıya çıkmak istemedi. O öğle yemeğini hep on iki civarında yemiş. Yukarı çıkmaya zor ikna ettim. Yukarı çıktı, oturduğumuz odaya girmeden öğle namazını kılmak istedi. Başka bir odaya seccade serdim. Namazını kıldı. Hep birlikte güzel bir sohbetimiz oldu. Mitingi onlar da çok beğenmişti. Bütün sıkıntım üstadı kızdırmadan, küstürmeden yolcu etmekte. Konya mitingini böylece bitirmiş olduk.

Ceza Evinden Çıktıktan Sonra Türkeş Bey'le Bir Toplantı

Ceza evinden tahliye olduktan sonra ilk Konya'ya geldiği gün Başbuğ'u bir öğle yemeğine davet etmiştim. O zamanlar adliyenin arkasında bir evde oturuyordum. Gelenler oldukça kalabalıktı. Yemekten sonra bir süre sohbet ettik. O kitaplığın önünde bir koltukta oturuyordu. Kitaplıkta Yılmaz Öztuna'nın Büyük Türkiye Tarihi'ni gördü. Bir cildi çıkartıp aramadan bir sayfa açtı. Açtığı sayfada Osmanlı ile Avrupa devletlerinden birisi ile yapılan savaş anlatılıyordu. İki ordu karşı karşıya gelmiş, savaş başlamadan önce bizim mehter takımı bütün gücü ile bir marşı çalmaya başlamış. Bu muhteşem görüntüyü duyan o Avrupa ordusu bir anda savaş başlamadan çil yavrusu gibi dağılıvermiş. Alparslan Bey'in bu sayfayı hiç aramadan bulmasına hayret etmişim. Olay gerçekten son derece ilgi çekici idi...

Bütün illerde eğitim ağırlıklı komando kamplarının açılmasını o emretmişti. O zamanlar çok iyi hocalar nezaretinde gençler bilgi ve disiplin sahibi olmuştu. Noterlik Kanunu'ndaki değişikliğin onun verdiği talimatla anayasa mahkemesinde nasıl iptal edildiğini yukarıda anlatmıştım. Bu on yıllık dönemde onunla hatıralarımız anlatmak ile bitmez.

1977 seçimlerinde yaşadığım bir olayı da anlatmadan geçemeyeceğim. O seçimlerde üçüncü sıra adayı da son derece önemli idi. Yönetim kurulu bir arkadaş üzerinde karar verdi. Bu arkadaşın üçüncü sıra adayı olarak beklenen performansı göstermesi mümkün değildi. Bu bakımdan ben muhalefet ettim. Fakat arkadaşlar bu şahıs üzerinde ısrar etti.

O günlerde Ankara'da bir toplantı vardı. Toplantıdan sonra genel başkanla görüşecektik. Toplantıda bu üçüncü sıra adayı meselesi de gündeme gelecekti. Ben bu teklifi yapmayacağıma göre bu iş için başkan yardımcısını görevlendirdiler. Ben bir taraftan teklif edilen şahsa muhalefet ederken istediğim özellikte bir aday da bulamamıştım. Çok zor durumda idim. Genel başkanın yanına girerken özel kalemde Devlet mecmuası sahibi İbrahim Bey ile karşılaştım. Üçüncü sıra için bu arkadaş istediğim özelliklere sahipti. Hemen teklifimi yaptım ve: "İbrahim Bey, seni Konya'dan üçüncü sıraya koysam aday olur musun?" diye sorunca o da: "Eğer beni layık görüyorsanız memnuniyetle olurum" dedi, rahatlamıştım. İçeri girdik başkan yardımcısı arkadaş konu açıldığında teklifini yaptı. Alparslan Türkeş Bey de benim kanaatimde idi. Olmaz anlamında ellerini iki yana açıp: "Olur mu?" demişti. Bunun üzerine ben İbrahim Metin Bey'le yaptığım konuşmayı anlattım. Genel başkan: "Çok iyi olur" dedi. Bunun üzerine başkan yardımcısı arkadaş hışım ile çıkıp gitti. Arkasından yetişemedim, Konya'yı karıştıracaktı. Netice tahmin ettiğim gibi oldu. Ben parti başkanlığından istifa ettim. Türkeş Bey istifamı kabul etmedi. Konya'ya genel başkan yardımcısı Tahsin Ünal Bey'i gönderdi. Ben: "Ya o, ya ben" dedim. Arkadaş ayrılmak mecburiyetinde kaldı. Aslında bu arkadaş çok sevdiğim bir insandı. Başkan yardımcılığına da ben getirmiştım. Fakat bu noktada anlayamamıştık.

Başkan ve liderler inanmadıkları konularda dik durmasını bilirlerse muvaffak olurlar. Direnmiş yönetim kurulunun tamamının muhalefetine rağmen onların değil,

benim dediğim olmuştu. Aslında yönetim kurulu üyeleri çok iyi insanlardı. Aramızdaki meseleler fikri anlaşmazlıklardan doğuyordu.

Bugün MHP'dekiler de İYİ Parti'deki eski MHP'liler de biz de ülkücü ve milliyetçiyiz diyor. Bunlardan birisi yanılıyor. İş ortaya çıktığında yanılanların devlete, millete ve milliyetçiliğe büyük zarar verdikleri ortaya çıkacak ama iş işten geçmiş olacak.

İbrahim Metin Konyalı idi. Seçimlerde son sıradan aday olmasını sağladığı Müslim Kocaay adında bir bürokratı da yanında getirdi. İki araba ile çalıştılar. Dağıtmak üzere bir kamyon broşür ve malzeme getirdiler. Sonunda Konya'dan iki milletvekili çıkardık. İkinci milletvekilini üç yüz küsur oy ile CHP'den almıştık.

Eğer o seçimlerde birinci sıradan Agah Bey'i, ikinci sıradan İhsan Kabadayı'yı, üçüncü sıradan da İbrahim Metin Bey'i aday göstermemiş olsaydık, o seçimlerde iki milletvekili çıkarmamız mümkün olmazdı. Bu yönetim kurulu ile seçimleri götürmemiz mümkün olmadığından, bir seçim komitesi oluşturdum. Meseleyi böylece hallettim. O dönemde yönetim kurumu dışındaki arkadaşların ve gençlerin büyük yardımı olmuştu. Zaman zaman çok bunaldığımı gören gençler yanıma geliyor: "Başkanım müsaade et de bunları pencereden aşağıya atıverelim" diyorlardı. Ben de: "Siz karışmayın, çaylarını içip gitsinler" diyordum. Seçimlerden sonra siyaseti tamamen bırakıp Karapınar Noterliğine gittim.

Müslim Kocaay Ülkücü bir bürokrattı. Komünistler onu şehit ettiler. Tahsin Ünal Bey'de Medine'de vefat etti. Hepsini rahmetle anıyor, kabirleri cennet olsun, diyorum.

Ahmet
ÇELİK

FAHRU'R-RUM KARA HACI MUSTAFA EL-HADİMİ

Müderriş, muhaddis, Şeyh, Kara Hacı Mustafa Efendi Hadim'de medfun Ebu Said Muhammed el-Hadimi'nin babasıdır.

Lakabı "Anadolu'nun kendisiyle övündüğü kimse" manasına gelen Fahrü'r-Rum'dur. Hadim Medresesinin kurucusu olan Kara Hacı Mustafa Efendi döneminde itibar edilen ve saygı duyulan âlimlerden biriydi.

Kara Hacı Mustafa Efendi, neseb olarak Hz. Hüseyin vasıtasıyla Hz. Peygamber (s.a.s.)'e dayanır. Bu yüzden "el-Hüseyini" lakabı da verilmiştir.

Süleymaniye Kütüphanesinde bulunan, 1114/1702 tarihinde yazılmış olan ve Mustafa Efendi'ye atfedilen bir risalede soyu 7 nesil geriye götürölmektedir. Geriye

doğru nesebi Őöyledir: Mustafa b. Osman b. Abdurrahman b. Hüseyin b. Abdölcemil b. Muhammed b. Hüsameddin b. Bedreddin'dir.

Bazı eserlerde nesebi "... Hüseyin b. Abdölcemil b. Muhammed b. Bedreddin" olarak ta verilmektedir.

Kara Hacı Mustafa Efendi'nin dedelerinden Hüsameddin Efendi, Buhara'nın tanınmış ve asil ailelerinden birine mensup olup, âlim ve Allah dostu bir kimseydi.

Ailecek Buhara'dan Anadolu'ya hicret ederek Konya ili Taşkent ilçesi Avşar mahallesi hudutları içindeki Karacasadık mevkiine gelip, yerleşmişler, uzun bir süre burada yaşamışlardır.

Kara Hacı Mustafa Efendi, Karacasadık köyünde doğdu.

TAHSİLİ

Babası dönemin âlimlerinden olan Osman Efendi'dir. İlk tahsili babasından aldıktan sonra

Tokat Müftüsü olan Yusuf b. Ahmet b. Muhammed Amidi,

Tarsus âlimlerinden Muhammed b. Ahmet b. Muhammed,

Ereğli ulemasından Ali b. el-Hac Ömer ve

Hafız Ebu Abdullah Efendilerden ilim okuyarak icazet aldı. Medrese eğitimi sırasında özellikle hadis alanında yoğunlaştı. Eğitimini tamamladıktan sonra memleketine döndü. Memleketindeki medresesinde eğitim öğretim faaliyetlerine başladı.

KARACASADIKTAN HADİM'E

Kara Hacı Mustafa Efendi, kendileri de Buhara muhacirlerinden olan Pirlagonda (Taşkent) müftüsünün kızı Hediye Hanım ile evlendi. Bu evlilikten üçü kız ikisi erkek beş çocukları oldu.

Hediye Hanım ilk çocuğuna hamileliği sırasında uykusunda güzel ağaçlık bir yerde iken göbeğinden bir ağaç çıkıp kısa sürede büyürek meyve verdiğini ve altın olan yapraklarının halk tarafından kapışıldığını görür. Hediye Hanım, rüyasını eşi Kara Hacı Mustafa Efendi anlatır. Kara Hacı Mustafa Efendi rüyayı nesillerinden büyük âlimler çıkacağına halkın bunlardan istifade edeceğine yorumlar.

Bunu manevi bir işaret sayan Kara Hacı Mustafa Efendi, eşi Hediye Hanım'ın rüyasında gördüğü o güzel yeri aramak maksadı ile eşini de yanına alıp çevreyi keşfe çıkmıştır. Keşif gezileri esnasında rüyasında gördüğü Hadim'in Ar-

mağanlar beldesine geldikleri zaman heyecanlanarak “rüyasında gördüğü yerin burası olduğunu” ifade eder. Böylece aile Buhara’dan gelip Karacasadık beldesine yerleşmesinden sonra 1692 yılında Hadim’e taşınmıştır.

Kara Hacı Mustafa Efendi’nin Hadim’e yerleşmesinin diğer sebepleri arasında Hadim’in yerleşime daha uygun olması, Konya yolu üzerinde bulunması ve Hadim çevresinde yaşayan kimselerin Kara Hacı Mustafa Efendi’yi buraya davet etmiş olmalarıdır.

HADİM MEDRESESİ

Ailesiyle Hadim’e yerleşen Kara Hacı Mustafa Efendi 1708 yılında burada bir medrese kurdu. Hadimde ilmi faaliyetleri sayesinde kısa sürede ünü arttı. Hâdim Medresesi’ne Anadolu’nun pek çok yerinden öğrenci gelmeye başladı. Mustafa Efendi başta oğulları Ebu Said Muhammed el-Hadimi ve Ebu Naim Ahmet el-Hadimi olmak üzere birçok talebe yetiştirdi.

Hadim Medresesinde Arap dili ve edebiyatından sarf (Emsile, Bina, Maksud, İzzi, Merah, Şafiyeye), nahiv (Avamil, İzhar, Kafiyeye, Molla Cami), Farsça, hadis (Buhari ve Müslim’in Sahihleri, Ebu Davud, Tirmizi, Nesâî ve İbn Mâce’nin Sünenleri, Begavî’nin Mesâbih’i, Kadı İyaz’ın *Şifa’sı*, Suyûtî’nin Camiu’s-Sağır’i ve Hafız el-Münziri’nin et-Tergib ve’t-Terhib’i) okuttu. Ayrıca belagat ve mantık ilimlerinin basit metinlerini öğrencilerine okuttu.

HADİMİ KÜTÜPHANESİ

Osman Rüşdü Efendi, 1708 yılında Kara Hacı Mustafa Efendi’nin medresesinde bir kütüpha-

ne kurdu.

Buraya daha sonra Divan-ı Hümayun Hâcegânından Osman Şühûdî Efendi kendi kitaplarını da vakfederek bu kütüphaneyi zenginleştirdi.

Dârüssaâde Ağası Hacı Beşir Ağa Ebû Said Hadimi için yeni bir kütüphane yaptırdı. Kütüphaneye zaman içinde birçok yeni kitap geldi. Buradan birçok ilim öğrencisi yararlandı.

Hadim Kütüphanesinde bulunan kitaplar 1935 yılında Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi’ne taşındı.

NAKŞİBENDİYE TARİKATI

Kara Hacı Mustafa Efendi Nakşibendî tarikatına mensuptu. O hacca giderken uğradığı Tarsus’ta İmam Rabbanî’nin oğlu Muhammed Masum el-Farukî’nin halifelerinden Şeyh Muhammed Murad el-Buhari ile karşılaştı ve ona intisap etti. Ondan Nakşi-Müceddidi tarikatı üzere “hatme-i hâcegan” yaptırma, mürid ve muhib yetiştirme üzere tasavvufi icazet aldı.

Kara Hacı Mustafa Efendi’nin Nakşibendiyye tarikatı usul ve adabı hakkında “Risâle fi Kırât-i Hatm-i Hâcegân-ı Nakşibendiyye ve Usul” adında bir eseri mevcuttur. Eseri günümüzde İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, no: 1017’ye kayıtlıdır.

ÇOCUKLARI

Kara Hacı Mustafa Efendi’nin çocukları şunlardır:

1. Fatma Hanım

Eşenlerli Mehmet Efendi ile evlendi. Bu evlilikten 2 erkek çocukları oldu. Oğlu Seyyid Ahmet Efendi Konya müftülüğünde bulunmuş yüzlerce öğrenci yetiştirmiştir. Di-

ger oğlu Seyyid Abdurrahman Efendi ağabeyinin yerine Konya müftülüğünde bulunmuş Kapı camii tamiratıyla ve Şerafeddin Camii batısında bulunan Ziyaiyye medresesini inşa ettirmiştir.

2. Zeynep Hanım

Uzun Şeyh namıyla tanınan Pirlogonda/Taşkentli şeyhi ile evlenmiştir.

3. Ümmü Gülsüm Hanım

Ders vekili Hacı Ahmet Efendi ile evlenmiştir.

4. Ebû Naim Ahmet el-Hadimi:

İlk tahsilini babası Mustafa Efendi'den aldıktan sonra ağabeyi Ebu Said Muhammed el-Hadimi'den tamamlayarak icazet aldı. Eğitimine İstanbul'da devam eden Ebu Naim Ahmet burada Ahmet Kazabadi'den de icazet aldı. Memleketine dönerek ders vermeye başladı. Bir ara Seydişehir'de Şeyh İsmail Zaviyesi'ne zaviyedar oldu. Burada ve Hadim'deki medresesinde pek öğrenci ve müridi oldu. Hadim'de evlendi. Naim, Hamid ve Mustafa adında üç oğlu oldu. Çocukları da babaları gibi ilimle meşgul oldu. Oğlu Mustafa Efendi 1811-1830 yılları arasında İstanbul'da Huzur Dersleri muhataplığı yaptı. Medine'ye kadı olarak atanan Mustafa Efendi burada vefat etti. Ebu Naim Ahmet el-Hadimi 1747 yılında Hadim'de vefat etti.

5. Ebu Said Muhammed el-Hadimi

Kara Hacı Mustafa Efendi'nin ailesinden özellikle 18. yüzyıldan itibaren birçok ilim adamı yetişmiştir. Bunların en meşhuru ve belki de bu aileyi tanınmış kılan kişi, oğlu Ebu Said Muhammed el-Hadimi'dir. O, 1701 yılında Hadim'de doğmuş, öğrenim hayatına

babasında başlamıştır. Babasından Kütüb-i Sitte ile diğer bazı hadis kitaplarını senetleriyle birlikte okumuş, bilahare Konya'da Karatay Medresesi müderrisi İbrahim Efendi'den devam etmiş, İstanbul'da Kazabadi'den tamamlamış, İstanbul'da kalması yönündeki ısrarlı tekliflere rağmen Hadim'e geri dönmüştür. Hadim Medresesi'nde babası ve kardeşiyle birlikte müderrislik yapan Ebu Said Muhammed el-Hadimi, babasının vefatından sonra Nakşi şeyhliğini ve Hadim müftülüğünü yürütmüştür. Hadimi, 1762 yılında Hadim'de vefat etmiştir.

Hadimi, Osmanlı ilim dünyasında, Huzur Dersi hocası, Fatıha

Tefsiri sohbeti ve Mecamiu'l-Hakayık ve Tarikat-ı Muhammediye şerhiyle (Berika) tanınmıştır.

Ebu Said Muhammed el-Hadimi'nin 1'i kız 8'i erkek 9 çocuğu oldu. Hadimi hazretleri, kendi çocukları Muhammed Said, Abdullah, Muhammed Emin, Numan, Muhammed, Mustafa, Abdülhalim Ali ve kardeşi Ebu Naim Ahmet'in çocukları olmak üzere Osmanlı ilim dünyasına pek çok öğrenci yetiştirdi. Dini ilimlerde seçkin bir konuma gelen Ebu Said Muhammed el-Hadimi'nin oğulları onun vefatından sonra babalarının medresesinde öğrenci okutma görevi verilmiştir.

Böylelikle Fahu'r-Rum Kara Hacı Mustafa Efendi ile birlikte meşhur olmaya başlayan Hadim, oğulları ve torunları vasıtasıyla şöhreti daha da artarak Anadolu ve Konya'nın en önemli ilim ve irfan merkezi oldu.

Aile, Kara Hacı Mustafa Efendi'den sonra Cumhuriyet dönemine kadar "Hadimi" ya da "Hadimzade" diye anılmış 1934 yılında çıkan soyadı kanunu ile "Hadimlioğlu" soyadını almıştır.

1147/1734'de Hadim'de vefat

eden Fahu'r-Rum Kara Hacı Mustafa Efendi Hadim Mezarlığı'nda defnedildi. Kabrinin civarında eşi, çocukları ve torunlarının mezarları yer alır.

Mezar taşında: "Merhum ve mağfur, Hadimi Efendi'nin pedere ve üstad-ı fuhulünden, sahib-i enfâs'ı kudsiyye, üstâd-ı kül, mürşid-i ekmel, Fahu'r-Rum Kara Hacı Mustafa Efendi'nin Ruhuna Fatihâ" şeklinde bir kitabe mevcuttur.

Allah rahmet eylesin.

KAYNAKLAR

- Bekir Şahin, "Hadimî Kütüphanesi", Merhaba Akademik Sayfalar, 15 Haziran 2011 Cilt: 11, Sayı: 22.
- İzzet Sak, "Osmanlı Döneminden Günümüze Hadim", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 4, Konya 1997, s.169-180.
- Mehmet Ali Uz, Konya Alimleri ve Velileri, Konya, 2004
- Mustafa Yayla, "Hadimi", TDV İslam Ansiklopedisi, c.15, s.24, İstanbul, 1997.
- Numan Hadimoğlu, Hadim ve Hadimliler Bibliyografyası, Ankara, 1983;
- Ramazan Kızılkaya, Ebu Said Muhammed el-Hadimi Hayatı ve Eserleri, Konya, 2008;
- Salih Göktaş, Ebu Said Muhammed el-Hadimi ve Hadim, Konya, 1985;
- Yaşar Sarıkaya, Ebu Said el-Hadimi, Merkez ile Taşra Arasında Bir Osmanlı Alimi, İstanbul 2008
- Yusuf Küçükdağ, "Hadimi Medresesine Dair Vakfiye", Vakıflar Dergisi, 27/79-94, Ankara 1998.

MERHUMU NASIL BİLİRDİNİZ? -5-

HAMDİ HOCA

Kamil
UĞURLU

Bizde herkesin hayatı bir romandır. Ancak Hamdi amca'nın hayatı, gerçeklerin insanı ürkütür duruma geldiği yaman bir romandır.

Aynı çevrede büyümüştük. Torosların, insanı daima bulutların üstünde tuttuğu bir bölgede, Aladağ'da. Burada sadece tabiat değil, insanların moral dünyası da bulutların üstündedir. Ve buralarda yaşayan herkesin bir ayağı yerde bile olsa, öteki ayağı mutlaka hayal dünyasının o inanılmaz, fakat aynı zamanda da yorulmaz güzellikteki bulutlarındadır.

Babalarımız amcazadeydi. Yaşça bizden birkaç sene daha büyük olduğu için "amca" demek alışkanlığımızdaydı. Yoksa dosttuk. İki yakın dost. Birbirlerinin kelime aralarını okuyan iki dosttuk.

Babası, ilkokuldan sonra okumasına pek taraftar olmamıştı. O okumak istiyordu. Üç erkek kardeştiler. Çalışacak daha çok ırgata ihtiyaç vardı ailesinde. Okumak da neydi? Toprak azdı. Arazi dağlıktı. Ekmeğin taştan çıkarılması gerekiyordu.

Ama okumak, aslında daha çetin bir işti. Şehre gitmek lâzımdı. Orada kalacak yer lâzımdı, ekmeğin için üç kuruş bile olsa para

lâzımdı.

Ve bütün bunlar için Arif amcanın parası yoktu. Oğul Hamdi de, diğer kardeşleri gibi, kaderine razı olmalıydı. Güneri, Kösel, Kayabaşı, Dülgerler arasında ömrünü tamamlamalıydı.

Neredeyse kaçarak okudu, kaçak okudu. Liseden öğretmen okuluna geçti. Tahsili için gerekli parayı, böylece devlet baba ikram etti ona ve o okudu. Öğretmen oldu.

Yeni hayatı eskisinden daha çileliydi. Her şeyi ciddiye alan tabiatı sebebiyle, önce pembe başlayan öğretmenlik hayatı, giderek koyulaştı. Hatta karardı. Bir yıl doğuda, bir yıl batıda, sonra güneyde, tekrar doğuda dolaştırıp durdular. İnsanlarla rahat münasebet kurabilmesine rağmen, devlet çarkıyla kuramadı. Bu yüzden çok sıkıntılar yaşadı. Bir ara hayata küstü. Rahatsızlık geçirdi. Boynundan bir omurgasını değiştirdiler. Midesinin çoğunu aldılar.

Allah için çalıştı. İki oğlunu okuttu. Emekli oldu. Deniz olmadan yapamam dedi. Artık naz etme hakkını kendinde buluyordu. Gitti, Anamur'a yerleşti. Küçük bir evi vardı. Orada kendisine küçük bir dünya kurdu, küçük meselelerden mutluluklar

üretmeye alıştırdı kendini. Artık mesuttu.

Serhat'ı Amerika'daydı. O da babasının çileli hayatına tâlip olmuştu. Okuyordu “Ve çalışıyordu. Aileye hiç yük olmadı. Orada da evlendi. Erol'ları Hamdi amca için öylesine bir mutluluk kaynağıydı ki, ondan bahsederken, o parmak kadar çocuktan bahsederken, muzaffer bir kumandan edası takınırdı. Güven ikinci oğluydu, iyi bir üniversitede başarılı bir öğrenciydi. O da Hamdi amcaya yük değildi.

Hanımı tam bir Anadolu kadınıydı. Çilekeş, itirazsız ve mütevekkil. Bütün sıkıntılarında yanbaşındaydı. Uyumluymuştu. Ve di-rayetliydi. Zaman zaman direksiyonu eline alır ve rotayı düzgün çizerdi. İyi de ederdi. Çünkü bazan gerekiyordu.

Hamdi amca Amerika'ya gitmek istiyordu. Oğlunun evini görecekti. Yeni bir dünya tanıyacaktı. On yıldır hayali buydu. Çok sevinçliydi.

Biletlerini oğlu yolladı. Her şey uygundu. Paris'ten aktarma yapacaklardı. Ama havaalanlarındaki anonsları nasıl takibedip, doğru uçağa nasıl bineceklerdi? Şimdi tek problem buydu.

Ama bir başka mesele vardı ki, onu o bilemezdi.. Kader. O müthiş bir şeydi. Gidişine bir hafta kala şeker komasına girdi. Bilenbilmeyen “heyecandan” dediler. Alel-acele Konya'ya getirdiler.

Bir pazartesi günü yattı hastaneyeye. Alıştı. Ciddiye bile almamıştı.

Fakat kader işi sıkı tutuyordu. Ona sadece perşembeye kadar zaman tanıdı. Ecelin acelesi vardı.

Bize “başınız sağolsun” dediklerinde vakit geceydi. Perşembeyi cumaya bağlayan gece, kutsal Recep ayının ilk günüydü.

Cuma'dan sonra onu babasının koynuna bıraktığımız zaman, inanılmaz bir ayaz vardı Araplar semtinde. Cenaze namazında öyle kişiler vardı ki, başını kaldırıp da görseydi, mutlaka pek çok sevinirdi. Cemaat, keyfiyet ve kemiyet olarak müthişti. Herkese nasib olmayan bir durumdu.

AKADEMİK SAYFALAR YAZAR KADROSU

- 1- Dr. Mehmet Ali Uz
- 2- Prof. Dr. Saim Sakaoğlu
- 3- Prof. Dr. Caner Arabacı
- 4- Prof. Dr. Haşim Karpuz
- 5- Dr. Kamil Uğurlu
- 6- Dr. Hüseyin Öksüz
- 7- Belma Aksun
- 8- Ahmet Çelik
- 9- Ali Işık
- 10- Serdar Ceylan
- 11- Bekir Şahin
- 12- Hasan Yaşar
- 13- Ahmet Kuş
- 14- Ercan Arslan
- 15- Muammer Elden
- 16- Burak Karaçam
- 17- Ahmet Canlı
- 18- Derya Karakaya
- 19- Abdullah Aydoğmuş

SELÇUKİLER DEVRİNDE KONYA DARÜŞŞİFASI

Osmanlıcadan
Aktaran:
**BURAK
KARAÇAM**

Türkiye Selçukluları döneminde, başta Konya olmak üzere her taraf han, hamam, darül huffaz, darül Kur'an, medrese ve darüşşifalarla donatılmıştır. Bunlardan anıt eserler dışında tarihi eserlerin pek çoğu günümüze gelememiştir. Bunlardan birisi de Konya Darüşşifasıdır. Darüşşifanın yeriyle ilgili, bulunduğu nokta itibarıyla farklı söylemler vardır. Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ ile Araştırmacı Yazar Feridun Nafiz Uzluk'a ait 2 ayrı çalışma da vardır. 2 yazarın da Darüşşifanın yeri ile ilgili gösterdikleri yer örtüşmektedir. Biz bu çalışmada Uzluk'un Konya Darüşşifasıyla ilgili milli mecmuada neşredilen "Selçukiler Devrinde Konya Darüşşifası" başlıklı yazısını aktarmaya çalıştık. Bazı Osmanlıca kelimelerin anlamlarını parantez içinde verdik.

Selçukiler Devrinde Konya Darüşşifası

Hamdizade Abdülkadir Efendiye ithaf:

Selçuk Türklerinin derin bir yurt aşkıyla sevdikleri Anadolu şehirlerindeki ilmi müessesatı yanında darüşşifası, maristan, darüssihha gibi ünvanlarla açtıkları umumi hastahaneleri, ve bunlardan haklarında tedkikatta bulduklarımın isimlerini bir bir gösteren «Babalık» ın 10 ve 13 Kanunievvel 923 nüshalarında münteşir "Konya'da Darüşşifa" "Aksaray'da Darüşşifa" serlevhali iki etüdümün, muhit tabı (ihatalı bas-kısı) ve tarihimizde en ufak bir akse-i cevabiye (cevap yüzü) uyandırma-

dığına çok müteessifim...

Bu memleketimiz münevveranında, milli tarihimize ait şeyleri tedkik ve ta'mik (derinleştirme) fikrinin henüz ibtidai şekline delaleti cihetiyle acıklıdır.

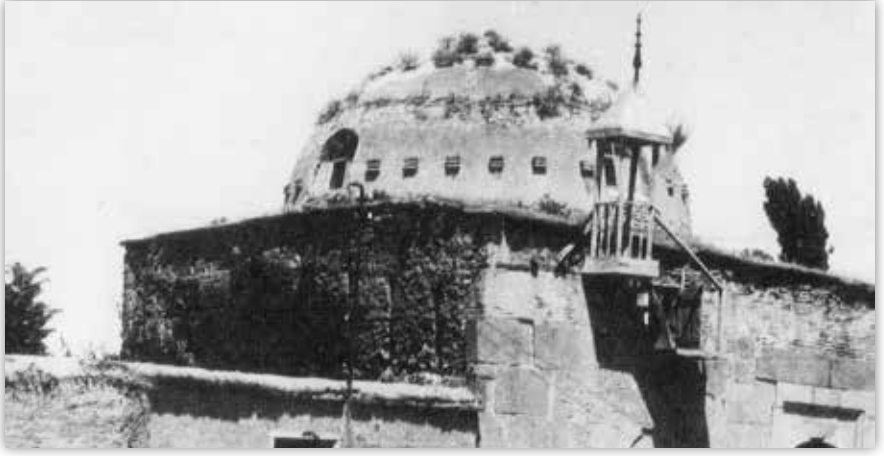
Mamafih bu derin lakaydi o günde bedbinliğe ve ye'se düşmeyerek insaniyet ve medeniyetimizin uluvi hadiselerini neşretmek yine zevkli ve eğlencelidir.

Selçukiler, Anadolunun her şehrinden ziyade Konya'yı sevmişlerdi zira, bıraktıkları ve dünkü neslin lakaydiyesine rağmen yıkılmaktan tahripten kurtulan birçok kıymetli abideler, Konya toprakları üzerindedir.

Güzel olmasına, temizliğine dikkat ve gayret sarfettikleri payitahtlarının hastahanesi var mıydı, varsa neredeydi?

Sakahane Şifahane Mescidi.

Beyhekim Mescidi'nin eski hali

Beyhekim Mescidi'nin bugünkü hali

Konya'ya dair yazılan arkeolojik asardan (eserlerden) okuyabildiklerimden böyle bir kayda tesadüf etmedim.

Yalnız Babalıkta intişar eden yazımın sonlarına doğru 'Şadi Bey darüşşifası olmak üzere tarif edilen mahallenin ismini 'Sakahane' değil 'Şifahane' olmalıdır diye – evkaf müdürü beyin tekzibine rağmen – ısrar etmiştim. Karamanoğullarına ait olduğu söylenen bimarhane için

Abdülkadir Efendi hazretleri henüz bir şey yazmadılar.

Anadolu Türk tarihini bir küll (bütün) halinde tedkik için en kıymetli ve eski eserleri dikkatle okumuş, istinsah yapmış bir gencin malumatından ettiğim istifadeyi karierime (okuyucular) arz edeceğim.

İmdi derim ki bu defa Konya'dan ve Aksaray'dan cevapsız bırakılmam.

Selçukiler vukuatını yedinci asr-ı

hicrinin ilk rub'una (çeyreğine) kadar temadi (sürdürmek) ettiren "Tezkire-i Aksarai" ismindeki farisi Selçuk tarihi ümeradan bir zat Muineddin Pervane beyin oğlu ile muharabe etti, Pervanezade Konya darüşşifasında tahassun (bulundu) oldu' diyor. Bizce bu vakianın bir ehemmiyeti yoktur. Yalnız öğrendiğimiz şey, Selçukiler devrinde tahassun edilecek derecede kale gibi metin bir darüşşifanın Konya'da mevcut olmasıdır.

Selçukiler, yol üzerindeki kervarsarayları, kaleler derecesinde metanet ve rasaneti (sağlam) haiz bir şekilde yaptıklarına nazaran bimarhaneleri de çok sağlam imiş..

Bu darüşşifa, neredeydi ? Bazı ihtimalat ile birini tayin kabil olacak..

Çok temenni ederim ki bulunacak vesikaya, bir defada nokta-i nazarıma teyid mahiyetinde olsun.

Bimarhane zannediyorum ki – İnce Minare ile Karatay Medresesi arasında idi. Hatta Karamanoğulları zamanındaki 'Şadi Bey Darüşşifası' içerisinde kanlı harabeler ve mübarizelerle (düello) harabe olup yıkılan eski bimarhane arsası üzerinde inşa edildi.

Şadi Bey vakfiyesi bu nokta i nazardan da tedkik edilmelidir. Ahali çok defa veli zannettikleri deliller yurdunu unutamadı. Şifahane mahallesi noktalarını gaib ederek 'sakahane' kelimesi halinde resmi kayda geçti. Fakat müteakib nesiller oraya 'bimarhane yeri' diye eski ismini muhafaza ettiler.

Ben bunu, İstanbul'daki ihtiyar tüccarlardan sorup öğrendim. İstiyorum ki Konya'daki Türk ocağı, Konya'nın şuurulu ve nurlu gençleri bu mahall ve bu mahalle hakkında ciddi tahkikatta bulunarak Türk tıbbına yardım eylesinler. Çünkü bu hastahane bir doktoru olduğu kadar her Türk'ü de alakadar eder..

Şazibey Camii

Bimarhaneyi hangi zat ve ne zaman yaptırdı. Ve vakfiyesi nerede, ne kadar hasta istiab ederdi etbası, kehhalı (göz doktoru) ve cerrahi, eczacıları kaç taneydi ?

Merkez hastahanesinin sertababesinde (başhekim) hangi zevat bulundu ?.. Tedai-i efkârın (fikir çağrışımı) muhayyelenize (hayal) davet edeceği birçok suallerin bir tek cevabı var: zulmet ve mechuliyet!!..

Ölümden sonra beşer, maden ve gaz halinde natüre inkılab ederken birçok hatıraları da beraberce gaib olur.. Acaba fikirler hangi şekilde bulunuyor bilen var mı ?

İnkılaplar, fırtınalar mermer taşlardaki yazı ve ..., heykelleri, binalardaki çini, renk ve çizgiyi o kadar tahrib ediyorki en mamur bir şehir veya kıta, bir çöl gibi ruhsuz harabeler gibi kasvet enkazıdır.

Bazen bu cins hastaların dimağları ve cümle-i asabiyeleri harici bir tesire uğramamıştır. Fakat bütün hücreleri artık melekat-ı akliyenin makarını değildir. Hüceyrat-ı dimağıye yıkılmış bozulmuş binalar taşlar gibi karmakarışık ve ahenksiz, harabedir...

Yine ihtimal ile yazıyorum, darüşşifada hekimlik edenlerden birisi, İnce Minarenin arkasında çinilerle müzeyyen zarif cami içerisindeki türbede yatan 'beyhekim' idi.

Belginin İlk Sayfası

Bu zatın aramgah-ı uhreviyesinde (uhrevi türbesinde) irsiye ile hazakat-ı tıbbiye (hekimlik mahareti) okunuyor.. Fakat hüviyeti, ismi gibi namalum (belli değil) .. Mevleviye'nin tarihini farisice 'Menakübü'l Arifin' kitabıyla tedvin eden Eflaki de, eserin nihayetinde 'Emir-i Tabib Hamid' diye bir zatdan bahsediyor.

Emir kelimesini bey gibi asalet mukabili kabul edersek ismi mechul hekim acaba bu zat mı?.. ihtimal. Eflaki menakabında 'Şeyh Nureddin Bimarstani' ismiyle bir zat tarif ediyor. Bu, Konya'ya gelmiş, fakat Sultan Veled'i ziyaret etmemiş. Sultan Veled, o bimarstandan geliyor, tabibin hastaya gitmesi lazımdır diye Nureddin'in yanına gitmemiş, zannedersen bu 'Nureddin Bimarstani'

Selçuk hastahanelerinin umumi müfettişi idi.

Selçuk sarayının ve Konya'nın namdar ve hazık (usta hekim) iki hekimi var: Tabib Ekmeleddin ve Gazanfer. Hiç şüphesiz hastahaneye devam ederlerdi.

Zira o zamanki bütün hekimler, hastalardan neşet ederlerdi.

Selçuk mimarlarının severek yaptıkları taş oymalı, kabartma çiçekler ve çini üzerindeki temiz vasıl renklerin ahengine bürünen duvarlar, beyzi (oval) kemerler, kubbelerle yükseldiğine kuvvetle ihtimal verdiğim – çünkü mevcut olanlar bana bu fikri ilham ediyor – uzuv (organ) ve ruhi hastalar yurdu, elbette güzel ve ilahi bir müessesesi idi.

Şarkın en yüksek bir simay-ı deha ve tabibi İbni Sina ve Hipokrat'ı aynı zevk ve dikkatle okuyan bimarhane hekimleri, dört halt (dem, safra, balgam, sevda) nın fesadında görülen maraz-ı nezahiratı hangi devalarla eyiletmeğe (iyileştirmeye) uğraşırlardı?..

En başta nebati ilaçlar ve emraz-ı akliye hastaları için de «Eftimon» isminde bir terkipti vardı.

Ve belki Anadolu muhit zevk-i tasavvufiyesine “ney” ve “rebab” “kudüm” ve sair bir ses ve yenilik getiren Mevlana'nın kudsi sözleri, hasta koğuşlarının tavanları altında inlerdi. Belki bazı hastaları soğuk duşlarla ..., manyakları da ılık banyolarla teskin ederlerdi. Mazinin unutkan ve kuraklık hatırasından ruhuma dökülen mühim, mazlum ihtisaslarla kalbim bunalıyor. İstediyi fazla malumatı bulamayanlar “daibeher (hastalık)” nöbeti geçiren hastalar kadar ızdırab çekerler..

Muzdarip beşere şifa ve sükun addeden aziz hekim, sen nerdesin ve ilacın hangisidir?..

Üsküdar 15 Nisan 924 (1924)
Tıp müntesiplerinden
Feridun Nafiz